

*O rozhovor jsme požádali PhDr. Aleše Pospíšila, historika umění a pracovníka Národního památkového ústavu. Celý svůj vědecký zájem zaměřuje na naše město. Mimo jiné stojí za projektem, jehož výstupem byla výstava a publikace *Zmizelá Kutná Hora* a také internetové stránky www.zmizelakutnahora.cz.*

1) Leckterého návštěvníka Kutné Hory zaujme monumentálnost místních kostelů a množství různých sakrálních prvků v celém městě (kapličky, sochy nebo malby na domech). Můžeme v dnešní době říci, kdo tehdy dal ten hlavní podnět k jejich budování?

Lze velmi obecně říci, že četnost sakrálních staveb i jejich vybavení nebo různé prvky rozeteté po městě byly projevem osobní zbožnosti větší části obyvatel města. Kutná Hora byla až do 19. století jedním z nejlidnatějších měst v českém království a ve středověku jeho pokladnicí, odtud tedy pochází ten velký počet všech hmotných projevů zbožnosti, které zároveň ukazují, že se na nich tehdy nešetřilo. Upozornil bych ale také na skutečnost, že dnes vnímáme jen střípky z bývalého bohatství Kutné Hory. Když bychom se přenesli třeba do 15. století, napočítáme v obvodu města a jeho nejbližším okolí 13 kostelů, dnes z nich existuje pouze pět. Zanikla například také většina středověkého vybavení chrámu sv. Barbory, když při-

šli jezuité, některé jezuitské vybavení zase zaniklo, když přišli puristé na konci 19. století, a tak bychom mohli pokračovat.

2) Ovlivnil vzhled a architektura místních kostelů nějakým způsobem i provedení jiných staveb ve městě?

Rozhodně k vzájemnému ovlivňování docházelo, hlavním prostředníkem tohoto „přenosu“ byly stavební hutě působící na významných stavbách, tedy zejména kostelech, a vzájemná provázanost objednavatelů. Abych to konkrétněji přiblížil, můžeme vzít za modelový příklad chrám sv. Barbory na přelomu 15. a 16. století. Výstavbu chrámu financovalo město prostřednictvím městské rady, v níž zasedali ti nejbohatší a nejvlivnější měšťané. Stavbu svatobarborského chrámu prováděla stavební a kamenická huť, jejíž členové byli zároveň členy místních cechů. Potřebovala-li tedy městská rada postavit nějakou veřejnou stavbu, např. v té době Kamenou kašnu nebo novou radnici, obrátila

se na mistry působící v této huti a podobné to bylo i s jednotlivými členy rady, významnými měšťany, kteří zaměstnali tyto mistry na výstavbě svých soukromých sídel, např. Hrádku, Kameného, Sankturinovského či Knížecího domu.

3) Ke konci 19. století se péče o chátarající chrám sv. Barbory ujal archeologický spolek Vocel, který se později staral i o ostatní památky v celém městě. Jaký způsobem však probíhala „údržba“ ostatních sakrálních památek v období před založením tohoto spolku?

Období před založením Archeologického sboru Vocel nebylo skutečně pro kutnohorské památky příliš růžové. Na konci 18. století, když došlo ke zrušení dvou významných církevních řádů ve městě – jezuitů a sedleckých cisterciáků a také řady kostelíků rozestých po obvodu města, připadly zbylé kostely, v nichž byl zachován liturgický provoz, tzv. Náboženskému fondu. Ten s velmi minimálními prostředky „udržoval“ tyto stavby ke svému účelu. A tak musel obrovské náklady na opravy převzít stát, od poloviny 19. století prostřednictvím Centrální památkové komise ve Vídni. Před ustavením sboru Vocel byl například v roce 1805 a v letech 1853-1854 základně opraven chrám Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci, připravovala se i rekonstrukce chrámu sv. Barbory.

4) Vzhled kostela sv. Jakuba v průběhu uplynulých staletí dostal více změn. Množství tehdejších stavebních úprav někdy radikálně „modernizovalo“ starý, nevyhovující prostor. Lze na tomto příkladu nějak postřehnout změnu našeho dnešního vztahu k architektonickým památkám ve srovnání s dřívější dobou?

V dřívějších dobách sloužily kostely plně svému liturgickému účelu. Pokud bylo potřeba upravit prostor jakkoli

upravit, stalo se tak, ale nutno dodat, že ne vždy také citlivým způsobem. Dovolil bych uvést jednu historiku z kostela sv. Jakuba, která se odehrála roku 1800. Tehdy milčický rychtář a známý písmák František Vavák navštívil Kutnou Horu a také tento kostel, jehož interiér zrovna procházel úpravou a byl vybílen. Vavák byl svědkem, jak necitlivě byly osekávány baldachýny ze 14. století na mezilodních pilířích, aby se pod ně vešly obrazy z bývalé jezuitské koleje. Na jeho přímluvu byly alespoň dva baldachýny zachovány. Dnes už by k takovým úpravám nedošlo. Kostely obecně jsou vnímány už více jak stopadesát let jako kulturní dědictví národa a tvoří kmenový památkový fond státu.

5) Při své práci na projektu Zmizelá Kutná Hora, jste v dochovaných materiálech nacházel stavby, které z povrchu města skutečně zmizely. Řekl byste, že byly nahrazeny nějakou jinou adekvátní hodnotou, nebo skutečně Kutná Hora ztratila něco podstatného?

Každá doba přináší do historického jádra města svoji stopu, která zároveň vypovídá o její intelektuální a technické úrovni. Když tedy dnes obdivujeme například barokní palácové domy, musíme si uvědomit, že zároveň zanikly třeba velmi hodnotné dva nebo tři gotické domy. Myslím si, že velmi příkladný přístup k novostavbám v historickém jádru města mělo období první československé republiky, zde bych chtěl vydvihnout hlavně objekt kina Modrý kříž s expresivně kubistickým tvarováním štítu nebo blízký objekt drogerie na nároží Havířské a Tylovy ulice s vysunutým „arkýřem“ od místního architekta Rudolfa Ryšána. Pozdější období přineslo spíše rozporuplný kontrast s okolní zástavbou např. v budově hotelu Mědínek na hlavním náměstí nebo bezduchou „kontextuální“ no-

vostavbu lékárny U Jednorožce na Rejskově náměstí. Ze zcela současné zástavby na prolukách po zaniklých domech bych chtěl vyzdvihnout dům se skleněnou věží na Komenského náměstí a čerstvě dokončovanou novostavbu na Anenském náměstí. V obou případech oceňuji především snahu o originální

řešení bez jakýchkoliv forem historismu, který by měl za cíl pouze „zapadnout“ do daného prostředí.

Děkuji za rozhovor

P. Pavel Jäger